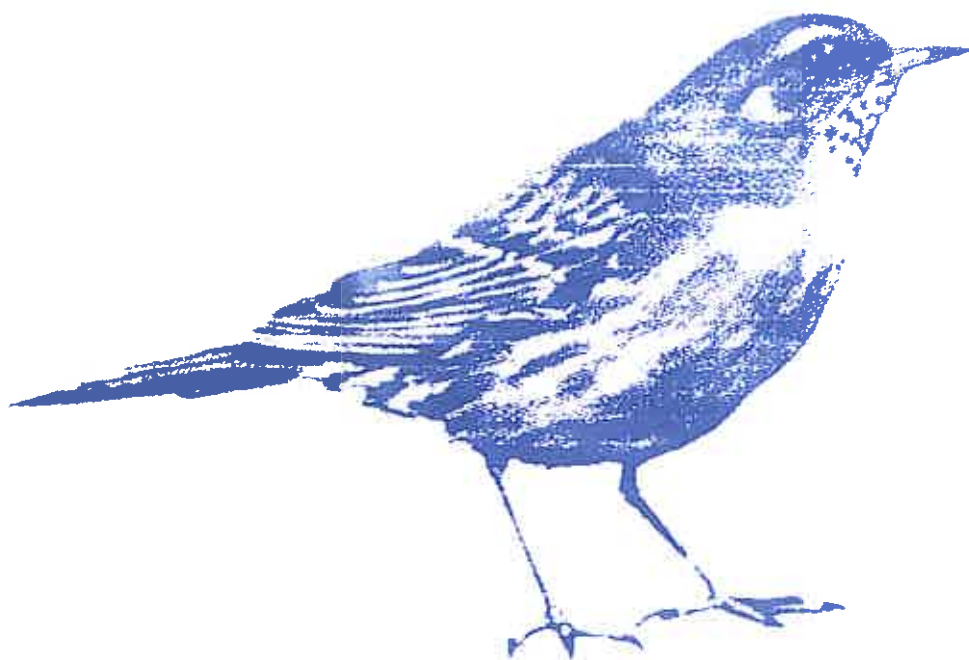

Prunella

Zpravodaj
Oblastní ornitologické sekce
při Správě Krkonošského národního parku ve Vrchlabí

1993

XIX. ročník

P o k y n y p r o a u t o r y

Prunella - sborník Oblastní ornitologické sekce při Správě KRNAP vychází jedenkrát ročně a slouží k publikování odborných ornitologických prací a sdělení z oboru ornitologie a ochrany ptactva, především z oblasti Krkonoš. Zveřejňuje i krátké zprávy, zvláště výskyty vzácných druhů, v celé oblasti vertebratologie. Vychází v rozsahu 20 - 30 stran. Rozsah jednotlivých prací není stránkově omezen, avšak publikování rozsáhlejších prací je nutno dohodnout předem s redakcí.

Rukopis pište strojem nebo počítačem po jedné straně papíru formátu A4, na jeden řádek 60 úderů. Každá práce musí být označena stručným názvem a jménem autora. Na konci práce uveďte svou přesnou adresu. Práce většího rozsahu musí být děleny podle kapitol (úvod, metodika, výsledky, diskuse, závěr či souhrn apod.).

Literární citace na konci prací uvádějte tímto způsobem: příjmení autora a křestní jméno (ve zkratce), rok vydání práce, časopis, ročník a strana. U knih i místo vydání. Příklad: Novák, L., 1968: Hnízdění cvrčilky slavíkové. Živa, 36: 49-50 nebo Novák, L., 1968: Ptactvo východních Čech. Artia Praha.

Kresby, grafy a tabulky vyhotovte na zvláštním bílém nebo pauzovacím papíře a řádně označte umístění v textu. Max. velikost tabulky či grafu je 16 x 24 cm. Každý obrázek musí být doplněn popisem. K příspěvku je možno dodat kvalitní a kontrastní fotografie na lesklém papíře, nejlépe formátu 13 x 18 cm.

Redakce si vymíní právo provést drobné formální úpravy textu.

OBSAH

RNDr. Petr Miles

Ornitologický rok 1993, zpráva o činnosti sekce

2 - 5

Přehled ornitologických pozorování v roce 1993

6 - 14

Přehled okroužkovaných ptáků v roce 1993

15 - 16

Ing. Kamil Čihák, Gustav Hofmann

Chov a reintrodukce tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus* L.) na Rýchorách v letech 1985 - 1989

17 - 20

Ornitologický rok 1993, zpráva o činnosti sekce

Ornitologická sekce při Správě KRNAP pokračovala v r. 1993 již 19. rokem ve své činnosti. Nejdůležitějším úkolem, který tento rok vyvstal, bylo dokončení mapování hnízdního rozšíření ptáků v Krkonoších. Pokračovaly však i další úkoly, zejména sčítání ptáků v transektech a výzkum populační dynamiky a sezónní proměnlivosti ptáků na Horních Mísečkách. Samozřejmou povinností každého člena sekce bylo zaznamenávání všech významnějších ornitologických pozorování a nálezů, kroužkovatelé se aktivně podíleli na organizovaných odchytových akcích i při individuálním kroužkování ptáků. Bylo pokračováno v rozvěšování a kontrolách budek, nově bylo opět započato s nočními odchty ptáků, tentokrát na Rýchorské boudě v nadmořské výšce asi 1000 m.

Uplynulý rok 1993 byl svým způsobem mimořádný a prokázal, k jak rychlým změnám může v početnosti ptáků docházet. Na počátku doby hnízdění se objevilo množství ptáků včetně vzácných druhů, v průměru nejvíce za mnoho sledovaných let. Projevilo se to ve výsledcích mapování hnízdního rozšíření, ve sčítání v transektech i v červnovém odchytu na Horních Mísečkách. Další průběh roku však byl již pro výskyt ptáků méně příznivý.

Mapování hnízdního rozšíření ptáků bylo prováděno na české i polské straně Krkonoš při použití mezinárodní kvadrátové sítě rozčleněné na jemnější síť o rozměrech 3 x 2,5 km. Na české části bylo takto vytvořeno 90 a na polské straně Krkonoš 25 těchto menších čtverců. Výsledkem tříletého mapování (1991 - 1993) je prokázaný výskyt 145 druhů ptáků. K nejvýznamnějším nálezům patří doložení hnízdění kulíška nejmenšího, budníčka zeleného a moudivláčka lužního, relativně početné hnízdní populace čápa černého, křepelky polní, chřástala polního a sýce rousného, nová hnízdiště holuba doupňáka, lejska malého a hýla rudého. Pozoruhodný je i hnízdní výskyt volavky popelavé, orla křiklavého, luňáka hnědého, sokola stěhovavého a kulíka hnědého, pravděpodobné hnízdění cvrčaly obecné, lejska bělokrkého, cvrčilky říční, pěnice vlašské a žluvy hajní.

V roce 1993 se díky vyšší populační hustotě vyskytovala řada druhů i v typech prostředí, kde běžně nehnízdí a některé vzácné druhy obsadily opět své tradiční krkonošské lokality. Byly zhotoveny mapy rozšíření jednotlivých ptačích druhů na území KRNAPu a získaná data jsou dále vyhodnocována a počítačově zpracovávána (Flousek J., Správa KRNAP, Ročenka 1993, str. 37 - 38).

Ptáci jsou již 11 let (od r. 1983) sčítáni na 10 transektech (celkem zhruba 90 km) pokrývajících podstatnou část území Krkonoš. V jarních měsících 1993 pokračoval oproti předchozím rokům výrazný vzestup početnosti ptáků, zejména čížka lesního a křivky obecné, zřejmě v souvislosti s nadprůměrnou potravní nabídkou (smrkový semenný rok 1992). Podstatně vzrostla i populační hustota skřivana polního, holuba hřivnáče, bramborníčka hnědého, pěnice černohlavé, pěnice hnědokřídle i

pěnice pokřovní, budníčka lesního, hýla obecného, konopky obecné, sojky obecné a dalších. Úbytek byl zaznamenán u drozda zpěvného, rehka domácího, lejska černohlavého a králíčka obecného (Flousek J., Správa KRNAP, Ročenka 1993, str. 24 - 25).

Ornitologický monitoring metodou odchytů (výzkum populační dynamiky a sezónní proměnlivosti) probíhající již od r. 1982 na Horních Mísečkách však prokázal, že velký počet ptáků při začátku doby hnízdění nemusí ještě plně charakterizovat celkovou úspěšnost hnízdění. Potvrzují to červenové a červencové odchvy, kdy byl registrován jen malý počet mláďat a celkový počet odchycených ptáků se v červenci oproti červnu výrazně snížil. Zatímco v červnu 1993 se odchytlo za den do jedné sítě 4,9 ptáků (což bylo nejvíce od roku 1982), v červenci již jen pouze 2 ptáci a v srpnu 1,8. V období od 8. do 11. června 1993 bylo na lokalitě odchyceno z celkového počtu 122 ptáků pouze 16 (13,1 %) letošních mláďat (vše pouze čížci lesní), 22. - 23. července bylo mladých ptáků na lokalitě 43,6 %. Výsledek ze srpna (1,8 ptáků na síť na den a 72,7 % mladých ptáků) spadá již do období pohnízdnic potulek a tahu.

Celkově bylo v VI. - VIII. 1993 odchyceno na Horních Mísečkách 232 ptáků ve 25 druzích a od r. 1982 již 4 784 ptáků v 61 druzích. Je zajímavé, že do sítí na stejných stanovištích se chytají většinou ptáci stále jiní, a to i v době hnízdění. Tak např. v červnu 1993 bylo ze 122 odchycených ptáků kontrolováno opět jen 5 jedinců a 9 kontrol pocházelo z předchozích let (Miles P., Správa KRNAP, Ročenka 1993, str. 25 - 28).

Špatný průběh hnízdění, dokumentovaný výsledky odchytů, byl patrný i z četných nálezů mrtvých ptačích mláďat pěvců ve vyvěšených budkách. Příčinou bylo patrně velmi chladné počasí a prudké lijáky v době krmení a vyvádění mláďat. K podobným závěrům dospěl i Ing. B. Chutný při svém již víceletém sledování populace modráčků tundrových na vysokohorských rašeliništích Krkonoš. Z 15 registrovaných hnízdících samic těchto vzácných ptáků v r. 1993 přežila mláďata pravděpodobně pouze na 2 - 3 hnízdech.

Zajímavější ornitologická pozorování byla získána o 112 druzích ptáků za pomoci 36 pozorovatelů. Opět mezi nimi nechyběl významný německý ornitolog Hans Bub, autor mnoha známých publikací, který si se svými přáteli oblíbil za místo svého každoročního pobytu klidné prostředí Horních Albeřic.

Kromě výskytu v době hnízdění se jedná i o zastižení ptáků v období mimohnízdnic potulek a za doby jarního a podzimního tahu a zimování. Zajímavé je pozdní hnízdění některých ptáků (linduška luční, linduška lesní) či pozorování hlasových projevů souvisejících s hnízděním (zpěv hýla rudého 23.7., budníčka menšího 25.7., konopky obecné 2.8. - viz přehled pozorovaných druhů). Snad tento jev souvisí s neúspěšným hnízděním v jarních měsících a se snahou o náhradní snůšky.

V době tahu byli zastíženi někteří neobvyklí zatoulanci (kormorán velký), v době hnízdní i mimohnízdni jsou pozorovány volavky popelavé, v době tahu husy, někteří potulující se neobvyklí ptáci unikli patrně ze zajetí (berneška bělolící, husice rezavá). Zimujícími, i když nehojnými ptáky, byli v oblasti krkonošského podhůří pilich šedý, káně rousná a dřemlík tundrový. Do fauny Krkonoš je nutno zařadit i zdivočelé holuby domácí, kteří patrně hnízdí na některých budovách v podhůří Krkonoš při okrajích ochranného pásma.

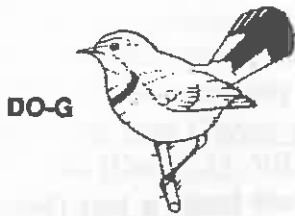
Pokračují výskyty početných skupin krkavců velkých, hlavně v podzimním a zimním období, svědčící o místním přemnožení, i když se zdá, že jich oproti předchozímu roku poněkud ubylo. Početný je i výskyt vran šedívek, strak a havranů polních. Květnová pozorování havranů nasvědčují i o možnosti jejich občasného pokusu o vyhnízdění. Osvědčily se vyvěšené ptačí budky, při jejich kontrolách bylo zjištěno 40 párů sýců rousných!

Pokud se týká kroužkovací činnosti, bylo v r. 1993 okroužkováno 1338 ptáků v 67 druzích. Je to více než v předcházejícím roce. Opět bylo okroužkováno nejvíce ťuhýků obecných (302), takřka výhradně mláďat na hnízdech, zejména zásluhou specialisty na tento druh L. Hlavatého. Tento náš nejúspěšnější kroužkovatel okroužkoval i početnou sérii budníčka lesního (49) a odchytil m. j. i 12 ořešníků kropenatých. J. Grúz se věnoval zejména sovám a dravcům (18 puštíků, 41 poštolek), ale okroužkoval i 94 ťuhýků obecných. M. Mareček odchytil během dvou nocí 15. - 17.10. u Rýchorské boudy 67 červenek obecných. Během denních odchytů byly v sítích nejpočetnějšími druhy pěnice černohlavá, pěnice slavíková, pěnice hnědokřídlá a čížek lesní, v početnosti jednotlivých druhů dochází ovšem v průběhu roku k velkým sezónním změnám.

Bylo započato s pokusnými nočními odchty na reflektor, tentokrát u Rýchorské boudy. Je to obdobně situované stanoviště jako Masarykova bouda v Orlických horách, kde je s úspěchem prováděn výzkum nočního tahu již řadu let. Zdá se, že volba tohoto nového stanoviště je správná - M. Marečkovi se zde podařilo za dvě noci 15. - 17. 10. odchytit 77 ptáků. Také pozdější odchty a pozorování prokázaly perspektivní možnosti tohoto výzkumu. Tak lejsek malý (*Ficedula parva*), kroužkovaný v noci ze 6. na 7. 10., který dosud nebyl odchycen ani v Orlických horách, je zároveň nejpozdnějším doloženým nálezem v celé bývalé ČSSR. Ještě začátkem listopadu byl u Rýchorské boudy pozorován intenzivní noční tah drozdů a králíčků. V dalších letech bude žádoucí věnovat nočnímu odchytu zvýšenou pozornost.

Ornitologická sekce měla možnost prezentovat se veřejnosti na expozici Zvířena Krkonoš, která byla instalována v Hlavním informačním středisku Správy KRNAP ve Vrchlabí ve dnech 20.7. - 21.11.1993. Jeden z panelů s trojjazyčným informačním textem a fotografiemi byl vyhrazen přímo Oblastní ornitologické sekci při Správě

KRNAP. Návštěvníci expozice měli též možnost nahlédnout do několika ročníků zpravodaje Prunella.

EINLADUNG

O existenci naší sekce vědí i ornitologové v Německu, kde jsem měl možnost na výroční schůzi německé ornitologické společnosti 8.-12.9.1993 v Meerane přednést referát na téma Ptactvo Krkonošského národního parku. Němečtí ornitologové se zajímali především o hnízdění modráčka tundrového v Krkonoších. Není divu, vždyť právě modráčka má Německá ornitologická společnost (DO-G) ve svém znaku. Bylo zajímavé a poučné sledovat čtyřdenní zasedání několika set ornitologů našeho velikého souseda s dlouhou ornitologickou tradicí. Jejich výroční členská schůze byla již 126. v pořadí ! O problematice ochrany krkonošského ptactva jsem pak měl možnost poreferovat na mezinárodním sympoziu 19. - 21.11. 1993 v Bad Blankenburgu. Mnozí němečtí ornitologové vzpomínají na své pobyty v Krkonoších, na ornitologický výzkum v rámci mezinárodní akce Balt, kterého se řada z nich zúčastnila a mají zájem o další spolupráci. Moje na naše poměry dosti nákladná účast na obou setkáních byla německými pořadateli plně uhrazena.

Členská základna sekce se téměř nezměnila (registrováno 38 osob), za nového člena byl přijat Jaroslav Fišera z Valteřic, 512 36 Horní Branná, člen Čs. společnosti ornitologické v Praze.

Výroční členská schůze se uskutečnila dne 12. února 1994 v Informačním středisku Správy KRNAP ve Vrchlabí za účasti 17 osob. Kromě obvyklých bodů programu (bilance sekce za rok 1993, nástin činnosti na další rok a diskuse) podal dr. J. Flousek podrobnou informaci o mapování hnízdního rozšíření ptáků. Členu sekce M. Lejdarovi byl předán diplom ředitele Správy KRNAP za jeho obětavou práci, dále získal ještě knihu podle vlastního výběru. Bezplatný odběr časopisu Krkonoše 1994 obdrželi jako odměnu za dobrou práci v sekci J. Grúz, dr. K. Harant, M. Mareček, L. Hlavatý, M. Lejdar, M. Hromádka, M. Pokorný a V. Jarošová. Na závěr výroční schůze byla promítnuta zajímavá videokazeta o hnízdění sýčka obecného.

RNDr. Petr Miles
Správa KRNAP, Vrchlabí

Přehled ornitologických pozorování v roce 1993

Potápka malá (*Podiceps ruficollis*) - 23. I. Vrchlabí, Výplachy, 1 ex. (Flousek).

Kormorán velký (*Phalacrocorax carbo*) - 29.XI., údolí Čistického potoka, chycen 1 ex., druhý den předán do Minizoo Správy KRNP ve Vrchlabí a odtud převezen do Vě ZOO ve Dvoře Králové n. L. (MS Bolkov, Čihák).

Volavka popelavá (*Ardea cinerea*) - 13. II., Vlčice, 1 ex. na hromadě hnoje u trati (Miles). 19.II., Hrabačov, nádrž BČOV, 4 ex.; 20.II., 6. a 19.III., Košťálov, rybník, 1 ex. (Pokorný).II, VI, VIII a XI, Dolní Lánov, Prosečné, Klášterská Lhota, 1 - 3 ex. (Grúz). 6.III., Bílá Třemešná, přehrada, 1 ex. (Miles). 8. III. a 11. III., Pilníkov, 1 ex. (Mareček).25.V., Trutnov, H.St.Město, 1 ex. krouží nad rybníkem (Cerman). 11.VII., kvadrát 5359-Db 2 ex. na pastvině (Lommer). 10.VII., Vrchlabí, Berlín, 2 ex. na pravděpodobném hnízdišti; 20.VII., Rýchory, Mravenečník, přelet 3 ex. (Flousek).

Čáp černý (*Ciconia nigra*) - 22.V., Dolní Lánov, pod hnízdem skořápky z vajec a trus. Během léta ptáci pozorováni pravidelně jednotlivě v okolí (Grúz). 30.VI., Chotěvice, nalezen 1 poraněný ex., umístěn v ZOO ve Dvoře Králové n.L. (Lejdar). VI-VII, přelety čápa černého od Rovinek směrem na Křižlice (Pokorný). 8.VII., Dolní Branná, 1 kroužící ex. (Flousek). 11.VII., kvadrát 5459-Bd, 1 pár lovil na louce (Lommer). 31.VIII., Obří důl, 3 ex. na přeletu (Diviš). 1993, MS Bolkov, každoročně vidány 1-4 ex.(Šalát, MS Bolkov).

Čáp bílý (*Ciconia ciconia*) - 12.IV., Pilníkov, pár na komínu ZVU Pilníkov. V létě se mladý pár pokoušel postavit hnízdo na komínu vily č. 354 v Pilníkově. Hnízdo zůstalo bez snůšky a muselo být koncem léta z provozních důvodů odstraněno (Mareček). 23.IV., Prosečné, na pastvině nad Hnátkovými, 4 ex.; 18.V., Vlčice, samice sedící na hnízdě, mládřata později úspěšně vyvedena (Grúz). 10.VI., Vrchlabí, letiště, 12 ex. na poli (Flousek). 14. VI., Vrchlabí, pár staví hnízdo na komíně automobilky u zimního stadionu; 18. VI., tamtéž, stavba neúspěšná (Flousek). 15. VI., Vrchlabí, u letiště 8 ex. (Vávra). 26. VI., Dolce, přelet 2 ex. (Cerman). 30. VI., Lánov, u rybníka na louce 10 ex. (Lejdar). 30. VI., Královec, hnízdo s mládřaty na komíně (Bub). 12. VII., kvadrát 5359-Dd, 8 ex. na pastvině (Lommer). 1.IX., Vlčice, 8 ex. (Müller).

Labuť velká (*Cygnus olor*) - 2. I., 1 ex. ještě šedivý (Cerman). 4. I., Trutnov, Úpa, 1 ex. (Cerman). 28. XII. 1992 až 11. I. 1993, Labe v Hostinném, proti hřišti, 1 ex. (Grúz). 30. I., Dolce, 1 ex. (Mareček). 6. III., Labe za Bílou Třemešnou směrem na Hostinné, 2 ex. (Miles). 26. V. - 10. VI., Vrchlabí, Výplachy, pár (Flousek).

Husa (*Anser ssp.*) - 10. III., 14 hod., Vrchlabí, přelet asi 70 ex. ve tvaru nepravidelného klínu od východu na západ (Miles). 21. III., Dolce, 15 ex., přelet severním směrem (Cerman). 31. VII., nad Kotlem, 21 nízko letících ex.(Vávra).

Berneška bělolící (*Branta leucopsis*) - 20. X., Dolní Sytová, 1 ex. u hotelu Jizera (Pokorný). Jde patrně o uprchlíka ze zajetí, tento druh chová chovatel Novotný v Hrabačově (Miles).

Husice rezavá (*Tadorna ferruginea*) - 23. III., Vrchlabí, zámecký park, 2 létající ex. nad rybníkem, další pár na hladině (Miles).

Kopřivka obecná (*Anas strepera*) - 20. IV. a 8. V., Staré Buky, pár (Jarošová).

Čírka obecná (*Anas crecca*) - 11. IV. a 13. IV., Dolce, 1 pár (Jarošová).

Lžičák pestrý (*Anas chapeata*) - 13. IV., Dolce, 4 páry (Jarošová).

Polák chocholačka (*Aythya fuligula*) - 23. IV., Dolce, pár. 28. IV., Staré Buky, 3 samci a 2 samice (Jarošová).

Včelojed lesní (*Pernis apivorus*) - 31. VII., jižní úbočí Růžové hory, Pec pod Sněžkou, 1 ex. za toku (Diviš). 15. VIII., Rýchory, Žacléřský hřbet, 1 adult. a 2 juv. kroužící ex. (Flousek).

Luňák hnědý (*Milvus migrans*) - 11. V., Horní Branná, železniční zastávka, 1 ex. (M. Martin). Jaro 1993, Pec pod Sněžkou, pozorován (Malinovský).

Moták pochop (*Circus aeruginosus*) - 24. IV., Prostř. Staré Buky, nad rybníkem 1 ex. (Cerman). 15.V.-5.IX., Prosečné a Dolní Lánov, 1-3 ex.; 6.VI., Dolní Lánov, nad rybníkem Kábrt napadá pár přeletující káni lesní; 19.VIII., Prosečné, 3 ex. (Grúz). 18.V., Luční hora, přelet samice; 29.VIII., Vrchlabí, Principálek, 1 juv. ex. nebo samice (Flousek).

Moták pílích (*Circus cyaneus*) - 20.III., Trutnov, Bojiště, 2 ex. poletují nad strništěm (Cerman). 9.VII., Vrchlabí, Principálek, pár (Flousek). 13.IV., 29.VI., 3.VII. a 9.VII., Prosečné, pozorována 1 samice, tamtéž i 5.IX. a 30.X. 1 ex. (Grúz). VIII., Rokytnice n. J., pod vrcholem Stráž, loví mladý pták (Dusík).

Orel křiklavý (*Aquila pomarina*) - 22.VII., horní konec Lysečinského potoka, pozorován 1 ex. (Pelz). 15.VIII., Rýchory, od Hubertusky k jihu, přelet 1 ex. (Flousek).

Káně rousná (*Buteo lagopus*) - 31.X., mezi Klášterskou Lhotou a Dolní Kalnou, 1 ex; 12.III. a 12.IV., Dolní Lánov, 2 ex. (Grúz).

Jestřáb lesní (*Accipiter gentilis*) - 4.IV., Trutnov, H.St. Město, tok nad arboretem LŠ (Mareček). 1.VIII., Pec p. Sn., údolí Zeleného potoka, 1 samec (Diviš). VIII., Zákoutí v Harrachově, nalezena trhaniště (Dusík).

Krahujec obecný (*Accipiter nisus*) - 29.VII., Úpská rašelina, 1 samice (Chutný).

Dřemlík tundrový (*Falco columbarius*) - 7.II., Jilemnice, 1 ex. (Pokorný).

Ostříž lesní (*Falco subbuteo*) - 9.VII., Luční hora, pozorován ostříž honící se s poštolkou (Miles, Formánek). 26.VII., Prosečné, 19 hod., 1 ex. zaútočil neúspěšně do hejna jirůček a vlaštovek (Grúz). 20.VI., Vrbatova bouda, 1 ex., (Bělka). 29.VI., Dolní Štěpanice, 1 ex.; 8.VII., Dolní Branná, 1 ex. (Flousek). 30.VII., Pec p. Sn., na Lučinách, 1070 m n. m., nález obsazeného hnízda se 2 mláďaty (Diviš). VII., pod vrcholem Kapradník, přelet dospělé (Dusík).

Sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*) - 20.VI., Labský důl, loví samice (Flousek). Jaro 1993, Alberické lomy, pozorován 1 ex. (Malinovský). 28.VII., Černá skála, 1 ex. (Pokorný). 22.IX., Labský důl, 2 ex. (účastníci mezinárodní exkurze).

Jeřábek lesní (*Bonasa bonasia*) - 15.IV., Rýchory, odchovna tetřevů, stopa jeřábka u vnějšího oplocení odchovny (Miles a lesníci z Jeseníků). 28.VII., Rýchory, v blízkosti Rýchorské boudy vidění ze vzdálenosti 3 m 2 jeřábci (Háková).

- Tetřevka obecná (*Tetrao tetrix*) - 15.V., pod Luční horou směrem k Bílému Labi, 1 samice (Mareček). V., Dvorská bouda, 8 tokajících samců (Flousek).
- Koroptev polní (*Perdix perdix*) - 18.IV., pole nad Peklem, 1 pár (Jarošová). VIII, pod Čertovou plání u Harrachova, 2 ptáci pod skokanským můstkem, dalších 5 jedinců zastíženo u Hranice u Rokytnice n. J. (Dusík).
- Křepelka polní (*Coturnix coturnix*) - 30.V.-26.VIII., Prosečné a Slemenský kopec, volající samci zastíženi jednotlivě na 5 místech (Grúz). 7.VI., Vrchlabí, Liščí kopec, volání samce (Vávra). 8.VII., Vlčice, hlas samce (Mareček). 11.VI., Peklo, u zahrádkářské kolonie, hlas samce (Jarošová). 9.VII., Vrchlabí, Principálek, 2 samice (Flousek).
- Chřástal polní (*Crex crex*) - 5.V., Liščí hora, louka u Lyžařské boudy (Jarošová). V, Hrabačov, Cutisin, hlas samce (Jakoubek). 11.VI., Klínovky, 6 ex. (Chutný). 18.VI., Klínové boudy, hlasy 4 samců (Flousek). VI, Klínovky a Rennerovky, volání samců (Jirouš). VI, pod Špindl. Mlýnem, volání samce (Klos). 5.VII., H.Albeřice, volání samců ze dvou míst (Bub, Miles). 2.VII., Křižovky, hlas 1 ex.; Rokytno, hlas 1 ex. (Flousek). 27.VI.-10.VII., Horní Albeřice, vlhké louky, volání 1-2 ex. v noci, někdy i ve dne, po 10.VII. se již neozvali (Bub).
- Slípka zelenonohá (*Gallinula chloropus*) - 23.IV., Staré Buky, 1 ex. (Jarošová).
- Kulík říční (*Charadrius dubius*) - 11. a 13.IV., Dolce, vždy 2 páry (Jarošová). 13.IV., Dolce, 1 pár (Mareček). 14.IV., Hrabačov, čistička, 2 ex. (Dvořák).
- Kulík hnědý (*Eudromias morinellus*) - 15. V. Luční hora, 1 ex. (Mareček). 18. V., Luční hora, pár (Flousek). 21. V., Luční hora, 1 ex. (Dvořák). 26. V., Mezi Obří boudou a Sněžkou, slyšen hlas kulíka hnědého z české strany (R. Mache, Stuttgart).
- Čejka chocholatá (*Vanellus vanellus*) - 20. III., Lánov, louka u letiště, 90 ex. (Miles, Vávra). 23. III., Vlčice, 2 páry (Mareček). 18. IV., pole nad Peklem, pár (Jarošová). 22. V., Jilemnice, směr Mříčná, na poli 3 ex. (Miles). 21. VI. a 26. VI., Dolní Lánov, rybník Kábrt, 1 ex. (Grúz).
- Bekasina otavní (*Gallinago gallinago*) - 24. V., Úpská rašelina, 1 ex. (Chutný).
- Vodouš kropenatý (*Tringa ochropus*) - 13. a 14. IV., Dolce, 3 ex. (Jarošová). 18. VII., Labská louka, 1 ex. (Chutný).
- Pisík obecný (*Tringa hypoleucos*) - 21. IV., Dolní Lánov, rybník Kábrt, 1 ex. (Grúz).
- Racek chechtavý (*Larus ridibundus*) - 20. III., Lánov, louky u letiště, asi 50 ex; 2. IV., Trutnov, u Úpy, asi 20 ex. (Miles).
- Holub domácí (*Columba livia*) - 4. II., Hrabačov, u křižovatky na Mísečky, obilní sklad, na budově asi 200 holubů, vletují okénky dovnitř (Miles).
- Holub doupňák (*Columba oenas*) - 21. V., Dolní Štěpanice, hrad, nález hnízda; 27. V., Bažinky, houkání samce; 15. VI., Rudolfov, houkající samec (Flousek).
- Holub hřivnáč (*Columba palumbus*) - 26. IV., Rýchory, Sokolka, houkání (Miles). 29. VII. - 2. VIII., okolí Pece p. Sn., tok, běžný výskyt (Diviš). 12. X., Prosečné, nad Mezilabským potokem táhnoucí hejno asi 100 ex.; 30. X., Rudník, 15 hod., tah 85 ex. (Grúz).

Hrdli
Hrdli
Vyr
prav
celor
Kulí
vyve
Puští
(Lon
Kalo
Sýs
horo
pock
Rorý
(Div
Ledí
Dud
ex. p
Krut
(Flo
Žlun
Date
hře
VIII
Stra
Stra
8. X
Dok
Hun
vyve
Hor
Skří
Skří
u sí

Hrdlička zahradní (*Streptopelia decaocto*) - 26. I., Horní Rokytnice, Rokytno, 1 ex. (Miles).

Hrdlička divoká (*Streptopelia turtur*) - 30. IV., Babí, pozorován 1 ex. (Miles).

Vír velký (*Bubo bubo*) - 3. VI., Mladkov, 3 pull. na hníždě (Flousek). 1993, hníždění pravděpodobně v prostoru starého lomu v katastru obce Černý Důl, v posledních 3 - 4 letech celoroční výskyt (Šalát, MS Bolkov). 1993, Horní Čermná, hnízdíště výra (MS Čermná).

Kulišek nejmenší (*Glaucidium passerinum*) - 21. VII., Rýchory, Sokolka, 1 adultní ex. krmící 2 vyvedená mláďata (Lejdar, Hofmann).

Puštík obecný (*Strix aluco*) - 13. VII., kvadrát 5359-Bd, 2 x pozorován při lovu na pasece (Lommer).

Kalous ušatý (*Asio otus*) - 12. V., sedlo mezi Předním a Zadním Žalým., 1 ex. (Flousek).

Sýs rousný (*Aegolius funereus*) - 20. V., Černá hora, hnízdo; 16. VI., sedlo mezi Černou horou a Mechovincem, 3 mrtvá pull. pod dutinou (Flousek). 16. X., Rýchorská bouda, 2 ex., pokoušeli se ulovit táhnoucí červenky při odchytu na světlo (Mareček).

Rorýs obecný (*Apus apus*) - 29. VII. - 2. VIII., Pec pod Sn., okolí staveb, běžný výskyt (Diviš).

Leďňáček říční (*Alcedo atthis*) - 13. VII., Podhůří, Sovinka, 1 ex. (Flousek).

Dudek chocholatý (*Upupa epops*) - 30. IV., Huntířov, 1 ex. (Hlavatý). 15. V., Hertvíkovice, 1 ex. pozorován p. Hejlem (Mareček). 28. VII., Černá skála, 1 ex. (Pokorný).

Krutihlav obecný (*Jynx torquilla*) - 19. V., Pomezí hřeben nad H. M. Úpou, hlas samce (Flousek).

Žluna zelená (*Picus viridis*) - 11. IV., Žacléřský hřbet, samec (Flousek).

Datel černý (*Dryocopus martius*) - 24. V., Úpská rašelina, 1 ex. (Chutný). 1. VIII., Široký hřbet, Javor, jižní úbočí Růžové hory, vše Pec p. Sn., po 1 ex. na těchto lokalitách (Diviš). VIII., bučina pod Jakšinem a u Čertovy pláně nad Harrachovem, trvalý výskyt (Dusík).

Strakapoud velký (*Dendrocopos major*) - 18. VII., Pančavská louka, 1 ex. (Chutný).

Strakapoud malý (*Dendrocopos minor*) - 9. I., Trutnov, H. St. Město, 1 ex. (Mareček). 27. II., 8. X. a 9. X., Prosečné, 1 ex. (Grúz). 17. III., Špindl. Mlýn, Sv. Petr, 1 ex. (Flousek). 4. IV., Dolce, pár, tok (Jarošová). 9. VI., odbočka silnice na Bratrouchov, hlas (Flousek). 12. VI., Huntířov, samice krmí vyvedená mláďata. 14. VI., Horní Žďár, osada Dubový Dvůr, rodiče s vyvedenými mláďaty; 19. VI., Pilníkov, rodiče s vyvedenými mláďaty (Hlavatý). 10. VII., Horní Albeřice, volání samice (Bub). 16. X., Klášterská Lhota, 1 ex. (Grúz).

Skřivan lesní (*Lullula arborea*) - 16. III., Vrchlabí, rybník u letiště, 7 ex. (Flousek).

Skřivan polní (*Alauda arvensis*) - 10. III., Slemenský kopec, cca 320 ex. (Grúz). 12. - 13. III., u silnice mezi Vrchlabím a Valteřicemi, na místech bez sněhu stovky ex.; 17. III., tamtéž

několik zpívajících samic (Vávra). 13. III., Huntířov, přilet (Hlavatý). 2. IV., Markoušovice, na poli hejno asi 60 ex. (Miles).

Vlaštovka obecná (*Hirundo rustica*) - 14. IV., Hostinné, 2 ex., přilet (Miles).

Jiřička obecná (*Delichon urbica*) - 19. IV., Vrchlabí, 3 ex., přilet (Miles).

Linduška lesní (*Anthus trivialis*) - 10. VII., H. Mísečky, teprve staví hnízdo, nosí hnízdní materiál v zobáku (Miles).

Linduška luční (*Anthus pratensis*) - 9. VII., Luční hora, nález hnízda s 1 vejcem, dospělý pták vylétl z hnízda (Miles, Formánek).

Konipas luční (*Motacilla flava*) - 8. V., Dolce, 1 ex., (Jarošová).

Konipas horský (*Motacilla cinerea*) - 23. V., Hostinné, nález hnízda se 12 mládřaty !!! (Lejdar).

Brkoslav severní (*Bombycilla garrulus*) - 3. II. a 10. II., Hostinné, sídliště, 10 ex. (Grúz). 2. XII., Huntířov, 10 ex. (Hlavatý).

Skorec vodní (*Cinclus cinclus*) - 16. V., Hostinné, Labe, již létající tohoroční mládě (Miles).

Střízlík obecný (*Troglodytes troglodytes*) - 25. I., Vrchlabí, na okno v 1. poschodí přilétl 1 ex. (Miles).

Pěvuška podhorní (*Prunella collaris*) - 20. VI., Labský důl, Pančavský vodopád, zpívající samec; 30. VI., Sněžné Jámy, vyhlídka, 3 ex. (Flousek).

Červenka obecná (*Erithacus rubecula*) - 17. III., Hostinné, na hřbitově, 1 ex. (Grúz). 19. VII., Úpská rašelina, 1 ex. (Chutný). 15. - 17. X., Rýchorská bouda, 66 ex. odchyceno v noci na světlo (Mareček).

Slavík modráček tundrový (*Luscinia svecica svecica*) - 1993, Pančavská louka a Úpská rašelina, kontrolováno 19 kroužkovanců a 16 ptáků bez kroužku, nově okroužkovan pouze 1 samec. Zjištěno 15 hnízdicích samic, mládřata však přežila patrně jen ve 2 - 3 hnízdech. Příčinou bylo chladné počasí a vytrvalé lijáky v době krmení a vyvádění mládřat (Chutný).

Rehek domácí (*Phoenicurus ochruros*) - 16. III., Vrchlabí, muzeum, první pozorování v roce, 1 ex. (Miles). 10. VII., Labská bouda, nález hnízda s mládřaty v rouři u boudy (Formánek, Miles, Žďárek). 16. X., Rýchorská bouda, chyceni 4 ex. na světlo (Mareček). 16. XI., Prosečné, poslední pozorování v roce (Grúz).

Rehek zahradní (*Phoenicurus phoenicurus*) - 10. V., Pančava, 1 ex. (Chutný). 9. VI., Labská bouda, pozorován samec (Formánek, Vit). 16. X., Rýchorská bouda, odchyt 1 ex. na světlo (Mareček).

Bělořit šedý (*Oenanthe oenathe*) - 12. V., Dolní Olešnice, 2 ex. u cesty východně od Slemenského kopce; 20. V., Prosečné, 1 ex. nad Klazarovou rokli (Grúz). 11. VI., Úpská rašelina, cesta pod Sněžkou, pozorován (Chutný). 30. VI., Vysoké Kolo, pár (Flousek). 4. VII., Vysoké Kolo, 1 varující ex. (Mareček).

Kos horský (*Turdus torquatus*) - 12.VII., louka pod Lysečinskou boudou, pozorován samec sbírající potravu, s kterou zaletoval na hnízdo asi 10 m vysoko ve skupině hustých smrků, asi 850 m n. m. (Pelz).

Kos černý (*Turdus merula*) - 9.I., Hostinné, sídliště, na jeřabinách asi 30 ex.; 10.II., Rýchorská bouda, u krmítka 1 ex. (Miles).

Drozd kvičala (*Turdus pilaris*) - 16.I., Vitkovice, Rovinka, 50 ex. (Pokorný). 26.I., Horní Rokytnice, asi 300 ex. po zahradách (Miles). 22.II., Hrabačov, Cutisin, 30 ex. (Pokorný).

Drozd zpěvný (*Turdus philomelos*) - 2.XI., Rýchorská bouda, na světlo chycen 1 ex., vidění další (Miles).

Drozd cvrčala (*Turdus iliacus*) - 6.II., Hrabačov, 3 ex. (Pokorný). 12.-13.III., u silnice mezi Vrchlabím a Valteřicemi na místech bez sněhu asi 20 ex. (Vávra). 2.XI., Rýchorská bouda, pozorován 1 ex. při nočním odchytu sedící u reflektoru, ve vzduchu další (Miles).

Cvrčilka zelená (*Locustella naevia*) - 21.V., Mrtvý vrch, Alfrédka, zpívající samec (Flousek). 8.VI., Horní Míšečky, zpěv samce (Miles, Formánek). 21.VI., Pomezní hřeben nad H.M. Úpou, 3 zpívající samci (Formánek).

Cvrčilka říční (*Locustella fluviatilis*) - 14.VI., Vlčice, osada Hrádeček, zpěv 1 ex. (Hlavatý). 5.VII., silnice Hertvíkovice - Mladé Buky, pozorován v křoví 1 intenzivně varující ex. (Miles).

Rákosník zpěvný (*Acrocephalus palustris*) - 10.VI., Antonínův Údol, 3 zpívající samci (Flousek). Začátek VII, Horní Albeřice, zpěv samce při zemi v kopřivách (Pecina).

Pěnice vlašská (*Sylvia nisoria*) - 14. VI., Vlčice, 1 pár (Hlavatý).

Pěnice pokřovní (*Sylvia curruca*) - 25.V., Kotelní Jámy, zpívající samec (Flousek). 18.VII., Pančavská louka, přítomna (Chutný).

Pěnice hnědokřídla (*Sylvia communis*) - 31.VII., Stříbrná bystrina, 2 ex. (Chutný).

Pěnice černohlavá (*Sylvia atricapilla*) - 18.VII., Pančavská louka, pár (Chutný).

Budníček zelený (*Phylloscopus trochiloides*) - 24.V., Důl Bílého Labe, zpívající samec (Flousek). 9.VI., Labský důl, zpěv 2 samců (Formánek, Vít). 20.VI., Labský důl mezi Schustlerovou zahrádkou a vodopádem Labe, 3 zpívající samci (Bělka, Diviš). 22.VI., Modrý důl, 2 zpívající samci (Flousek). 25.VI., Strážné, Hřiběcí bouda, les nad enklávou, zpěv samce (Miles). 4.VII., Labský důl, zpěv a pozorování jednoho samce (Mareček). 9.VII., Labský důl, pokus o nalezení hnízda bez úspěchu. Přes dlouhé pozorování již ptáci nezpívali, ani se neobjevili. Pouze jeden se krátce ozval, ale pak zmlkl (Formánek, Miles).

Budníček menší (*Phylloscopus collybita*) - 25.VII., Hostinné, ještě zpěv (Miles).

Budníček větší (*Phylloscopus trochilus*) - 9.VII., Labský důl blízko Labské boudy, krmící a varující staří ptáci (Miles, Formánek).

- Králíček obecný (*Regulus regulus*) - 16.X., Rýchorská bouda, 5 ex. chyceno na světlo (Mareček). 2.XI., Rýchorská bouda, 23 hodin, chycen 1 juv. ex. na světlo, pozorování další (Miles).
- Lejsek šedý (*Muscicapa striata*) - 27.VI., Horní Albeřice, pár se dvěma létajícími mládřaty (Bub).
- Lejsek malý (*Ficedula parva*) - 21.V., Dolní Štěpanice, hrad, zpívající samec; 10.VI., Rýchory, Černý vrch, zpívající samec; 15.VI., Rudolfov, 4 zpívající samci + krmící pár (Flousek). 6.X., Rýchorská bouda, 21 hodin, na světlo chycen 1 juv. ex. (Miles, Hruška).
- Sýkora lužní (*Parus montanus*) - 22.VIII., Markoušovice, pozorovány 2 ex. soustavně požírající semena pcháče zelinného (Miles).
- Moudivláček lužní (*Remiz pendulinus*) - 17.IV., Vrchlabí, Výsplachy, 2 ex. (Flousek).
- Ťuhýk šedý (*Lanius excubitor*) - 1.II., Huntířov, 1 ex. chycen (Hlavatý). 15.I., Prosečné, pozorován 1 ex., tamtéž 11.II. 2 ex.; 30.X., okraj Rudníku, směr Čistá, 1 ex. (Grúz).
- Ťuhýk obecný (*Lanius collurio*) - léto 1993, Horní Rokytnice, Hoření Domky, ťuhýci obecní u chalupy (Jůva). 12.VII., kvadrát 5460-Ab, pozorován samec při krmení mládřat, dále 1 pár na šípku v kvadrátu 5360-Ca (Lommer). 22.VII., Rýchory, za Kraví horou, 1 samec zaletuje do křoví (Lejdar).
- Straka obecná (*Pica pica*) - 26.I., H.Rokytnice, Rokytno, v obci 4 stračí hnízda na stromech, viděn 1 ex. (Miles). 29.VII.-2.VIII., Pec p. Sn., běžný výskyt v intravilánu obce a v okolí (Diviš). 5.VIII., kvadrát 5259-Da, zastíženo 8 ex. (Lommer).
- Ořešník kropenatý (*Nucifraga caryocatactes*) - 29.VI., Lysečinská bouda, 1 ex.; 4.VII., H.Albeřice, 1 ex. na třešni (Bub). 18.VII., Labská louka, 1 ex. (Chutný). 1.VIII., Pec p.Sn., 2 ex. za přeletu (Diviš). VIII., zastížen v Pilařově údolí u Harrachova (Dusík). 10.II. a 28.VII., Rýchorská bouda, 1 ex.; 28.IX., Markoušovice, 2 ex. (Miles). 20.VII., Úpská rašelina, 3 ex. (Chutný).
- Špaček obecný (*Sturnus vulgaris*) - 16.II., Huntířov, přilet (Hlavatý). 8.III., Hostinné, 13 ex.; 10.III., Slemenský kopec, asi 30 ex. (Grúz).
- Kavka obecná (*Corvus monedula*) - 5.II., Vrchlabí, okraj města směr Lánov, na barácích 4 ex.; 3.XI., Svoboda n.Ú., přelet 10 ex. (Miles).
- Havran polní (*Corvus frugilegus*) - 11.III., Pilníkov, stovky ex. přetahovalo na sever, asi 70 ex. nocovalo z 11. na 12.III. na stromech u kotelny ZVU Pilníkov (Mareček). 7.IV., Vlčice, u plemenářské stanice na listnáčích asi 10 ex., načata 2 hnízda, staří ptáci nosí hnízdní materiál. Později hnízda zmizela a ptáci již nepozorováni (Grúz). 8.V., Prostřední Lánov, 8 ex. (Flousek).
- Vrána obecná šedá (*Corvus corone cornix*) - 26.I., Rokytnice, Rokytno, přelet 12 ex. (Miles). 29.VII.-2.VIII., Pec p.Sn., běžně v intravilánu a okolí. 1.VIII., Malá Pláň, asi 30 ex. (Diviš). 26.IX., Slemenský kopec, 17 ex. (Grúz).

Krkavec velký (*Corvus corax*) - 2.I., Nový Rokytník, 20 ex. (Cerman). 16.I., nad Slemenem u polního hnojiště, 17 ex. (Grúz). 1993, honitba Čermná, jarní měsíce, 13 ex. (MS Čermná). 9.V., Horní Kalná, 5 ex. na poli (Flousek). 14.V., Obří důl, hnízdo na skále, právě vyvádějí mladé (Malinovský). 12.VII., kvadrát 5360-Ca, 5 kroužících jedinců (Lommer). 12.X., Rýchory v blízkosti Rýchorské boudy, 17 hod., přelet hejna 30 ex. (Miles). 19.X., Pec p.Sn., na střeleného koloucha se slétlo 30 krkavců (Müller).

Vrabec domácí (*Passer domesticus*) - 26.I., H.Rokytnice, Rokytno, přítomno 20 ex. (Miles). 29.VII.-2.VIII., běžný výskyt v intravilánu Pece p.Sn. (Diviš).

Pěnkava obecná (*Fringilla coelebs*) - 30.I., Hostinné, Antoniček, pozorována 1 samice (Miles). 27.III., Hostinné, městský les, asi 1000 ex. na stromech i na zemi (Miles, Lejdar).

Jikavec severní (*Fringilla montifringilla*) - 26.I., H.Rokytnice, Rokytno, u krmítka 1 ex. se zvonky; 12.II., Rýchorská bouda, 1 ex. u krmítka (Miles). 30.I., Benecko, 20 ex. (Pokorný). VIII, u Packé boudy pod Kostelním vrchem nad Rokytnicí n.J., pozorována z bezprostřední blízkosti 1 samice (Dusík). 19.X., Slezské sedlo, protahující ex. (Flousek).

Zvonek zelený (*Chloris chloris*) - 26.I., Horní Rokytnice, Rokytno, u krmítek asi 40 ex.; 10.II., Rýchorská bouda, u krmítka asi 20 ex., někteří již zpívají (Miles).

Stehlík obecný (*Carduelis carduelis*) - 1.VIII., Pec p. Sn., zpěv samce na Malé Pláni (Diviš).

Čížek lesní (*Carduelis spinus*) - 26.I., H.Rokytnice, asi 300 ex. na břízách; 10.II. a 12.II., Rýchory, asi 40 ex. na semenech smrků, někteří z nich zaletují i na omítku na Maxovku. Též již zpívají; 26.VI., pod H.Misečkami, hejno asi 200 ex. (Miles). 28.XII., Huntířov, asi 250 ex. (Hlavatý).

Konopka obecná (*Carduelis cannabina*) - 2.VIII., Kunčice, zpěv samce (Miles).

Čečetka zimní (*Carduelis flammea*) - 20.IV., Hostinné, Antoniček, 2 páry (Miles).

Křivka obecná (*Loxia curvirostra*) - 10.II., Rýchorská bouda, Maxovka, asi 20 ex. zaletuje na omítku budovy, samci zpívají (Miles).

Hýl rudý (*Carpodacus erythrimus*) - 20.V., Labská, směr H.Misečky, 1 zpívající samec na neobvyklém místě (v lese), asi přelet; 21.V., H.Misečky, luční enkláva s křovinami, poprvé zpěv samce; 8.VI., H.Misečky, páření 2 šedě zbarvených jedinců (Miles). 10.VI., Rýchory, Rýchorský kříž, zpívající samec; 15.VI., Tetřeví boudy, 2 zpívající samci (Flousek). 19.VI., Pomezí boudy, 1 zpívající samec (Jarošová). 5.VII., silnice Hertvíkovice - Mladé Buky, zpěv samce; 22. a 23.VII., Horní Misečky, ještě slabý zpěv samce, jinak již nezpívalo nic jiného (Miles).

Dlask tlustozobý (*Coccothraustes coccothraustes*) - 10.VII., H.Albeřice, 1 juv. ex. (Bub). VII-VIII, u Krakonošovy cesty nad Horními Domky (Rokytnice n.J.), skupinka ptáků (Dusík).

Zpracoval
RNDr. Petr Miles

PŘEHLED OKROUŽKOVANÝCH PTÁKŮ V ROCE 1993

	Druh	Pull.	Adult.	Celkem
1.	Čáp černý (<i>Ciconia nigra</i>)	-	3	3
2.	Krahujec obecný (<i>Accipiter nisus</i>)	-	7	7
3.	Poštolka obecná (<i>Falco tinnunculus</i>)	44	4	48
4.	Ostříž lesní (<i>Falco subbuteo</i>)	2	-	2
5.	Bažant obecný (<i>Phasianus colchicus</i>)	-	2	2
6.	Výr velký (<i>Bubo bubo</i>)	3	-	3
7.	Puštík obecný (<i>Strix aluco</i>)	18	1	19
8.	Sýc rousný (<i>Aegolius funereus</i>)	-	1	1
9.	Rorýs obecný (<i>Apus apus</i>)	1	-	1
10.	Ledňáček říční (<i>Alcedo atthis</i>)	-	3	3
11.	Strakapoud velký (<i>Dendrocopos major</i>)	3	10	13
12.	Skřivan polní (<i>Alauda arvensis</i>)	-	1	1
13.	Vlaštovka obecná (<i>Hirundo rustica</i>)	30	20	50
14.	Jiřička obecná (<i>Delichon urbica</i>)	3	36	39
15.	Linduška lesní (<i>Anthus trivialis</i>)	-	14	14
16.	Konipas horský (<i>Motacilla cinerea</i>)	13	28	41
17.	Linduška luční (<i>Anthus pratensis</i>)	-	1	1
18.	Skorec vodní (<i>Cinclus cinclus</i>)	2	14	16
19.	Střízlík obecný (<i>Troglodytes troglodytes</i>)	6	2	8
20.	Pěvuška modrá (<i>Prunella modularis</i>)	-	25	25
21.	Červenka obecná (<i>Erithacus rubecula</i>)	6	83	89
22.	Modráček tundrový (<i>Luscinia s. svecica</i>)	-	1	1
23.	Rehek domácí (<i>Phoenicurus ochruros</i>)	5	29	34
24.	Rehek zahradní (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>)	-	4	4
25.	Bramborníček hnědý (<i>Saxicola rubetra</i>)	-	5	5
26.	Kos černý (<i>Turdus merula</i>)	-	1	1

	27.	Drozd kvičala (<i>Turdus pilaris</i>)	6	3	9
kem	28.	Drozd zpěvný (<i>Turdus philomelos</i>)	-	4	4
3	29.	Drozd brávník (<i>Turdus viscivorus</i>)	-	1	1
7	30.	Cvrčilka zelená (<i>Locustella naevia</i>)	-	5	5
48	31.	Cvrčilka říční (<i>Locustella fluviatilis</i>)	-	5	5
2	32.	Rákosník zpěvný (<i>Acrocephalus palustris</i>)	1	3	4
2	33.	Sedmíhlásek hajní (<i>Hippolais icterina</i>)	-	6	6
3	34.	Pěnice pokřovní (<i>Sylvia curruca</i>)	-	2	2
19	35.	Pěnice hnědokřídlá (<i>Sylvia communis</i>)	1	47	48
1	36.	Pěnice slavíková (<i>Sylvia borin</i>)	4	41	45
1	37.	Pěnice černohlavá (<i>Sylvia atricapilla</i>)	-	100	100
3	38.	Budníček lesní (<i>Phylloscopus sibilatrix</i>)	36	13	49
13	39.	Budníček menší (<i>Phylloscopus collybita</i>)	-	17	17
1	40.	Budníček větší (<i>Phylloscopus trochilus</i>)	4	7	11
50	41.	Králíček obecný (<i>Regulus regulus</i>)	-	6	6
39	42.	Lejsek šedý (<i>Muscicapa striata</i>)	5	6	11
14	43.	Lejsek černohlavý (<i>Ficedula hypoleuca</i>)	20	2	22
41	44.	Lejsek malý (<i>Ficedula parva</i>)	-	1	1
1	45.	Sýkora babka (<i>Parus palustris</i>)	-	3	3
16	46.	Sýkora lužní (<i>Parus montanus</i>)	-	9	9
8	47.	Sýkora uhelníček (<i>Parus ater</i>)	3	2	5
25	48.	Sýkora koňadra (<i>Parus major</i>)	-	3	3
89	49.	Brhlík lesní (<i>Sitta europaea</i>)	8	1	9
1	50.	Šoupálek dlouhoprstý (<i>Certhia familiaris</i>)	6	-	6
34	51.	Ťuhýk obecný (<i>Lanius collurio</i>)	291	11	302
4	52.	Ťuhýk šedý (<i>Lanius excubitor</i>)	-	1	1
5	53.	Sojka obecná (<i>Garrulus glandarius</i>)	-	4	4
1	54.	Ořešník kropenatý (<i>Nucifraga caryocatactes</i>)	-	12	12
	55.	Pěnkava obecná (<i>Fringilla coeles</i>)	-	33	33

55.	Pěnkava obecná (<i>Fringilla coeles</i>)	-	33	33
56.	Jikavec severní (<i>Fringilla montifringilla</i>)	-	1	1
57.	Zvonohlík zahradní (<i>Serinus serinus</i>)	-	8	8
58.	Zvonek zelený (<i>Chloris chloris</i>)	-	4	4
59.	Stehlík obecný (<i>Carduelis carduelis</i>)	-	29	29
60.	Čížek lesní (<i>Carduelis spinus</i>)	-	59	59
61.	Konopka obecná (<i>Carduelis cannabina</i>)	-	2	2
62.	Čečetka zimní (<i>Carduelis flammea</i>)	-	3	3
63.	Křivka obecná (<i>Loxia curvirostra</i>)	-	3	3
64.	Hýl rudý (<i>Carpodacus erythrinus</i>)	-	11	11
65.	Hýl obecný (<i>Pyrrhula pyrrhula</i>)	-	21	21
66.	Strnad obecný (<i>Emberiza citrinella</i>)	11	20	31
67.	Dlask tlustozobý (<i>Coccothraustes coccothraustes</i>)	-	2	2
	CELKEM	532	806	1 338

Kroužkovatelé: Hlavatý 682 (274 pull., 408 adult., 44 druhů), Grúz 260 (215, 45, 19), Míles 205 (22, 183, 38), Mareček 115 (10, 105, 11), Harant, Horák 38 (-, 38, 10), Flousek 30 (4, 26, 15), Formánek 5 (5, -, 1), Diviš 2 (2, -, 1), Chutný 1 (-, 1, 1).

RNDr. Petr Míles

Správa KRNAP, Vrchlabí

Chov a reintrodukce tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus* L.) na Rýchorách v letech 1985 - 1989

Úvod

Součástí státního plánu základního výzkumu "Teoretické a praktické principy druhové ochrany přírody" byl i tematický okruh "Záchranné chovy ohrožených druhů živočichů". Tetřev hlušec (*Tetrao urogallus* L.) byl vedle dravců jedním z druhů ptáků vybraných v rámci záchranných chovů. Na základě tohoto výběru byl v roce 1977 zahájen chov v Krkonošském národním parku, zpočátku v odchovně ve Vrchlabí a od roku 1981 v blízkosti terénní stanice Sokolka na Rýchorách. Hlavním úkolem záchranného chovu bylo vypracování a ověření vhodné techniky chovu a následně posilování populace ve volné přírodě. Organizaci, metodiku chovu a výsledky z prvních let popisuje F l o u s e k et al. (1984, 1986). Od 1.5.1985 převzala chov tetřevů na Rýchorách Vč ZOO ve Dvoře Králové n. L.. K 1.1.1989 se odchovna opět vrátila do majetku Správy KRNAPu ve Vrchlabí.

Výsledky chovu

Chov tetřevů probíhal v odchovně na Rýchorách podle metodiky popsané F l o u s e m et al. (l.c.). V roce 1985 a 1986 byl prováděn polointenzivní chov. To znamená, že část vajec byla odebrána a inkubovaná uměle v líhni, zprvu ve Vč ZOO a později byla líheň přemístěna k chovateli do Horního Maršova. Od roku 1987 byl preferován přirozený chov ve voliérách v oblasti Rýchor. Odebírána byla pouze vejce ze snůšek prokazatelně opuštěných.

Chovatelská sezóna začínala vypouštěním tetřevů ze zimovišť do chovných voliér koncem dubna až začátkem května. Termín zahájení byl závislý na počasí. Limitující byla především přetrvávající sněhová pokrývka a případné pozdní sněžení.

V letech 1985 - 1989 se do reprodukce zapojilo 7 - 13 slemic, které celkem snesly 396 kusů vajec. Z tohoto počtu se vylíhlo 186 (46,97 %) kuřat. Úspěšně se podařilo odchovat 89 (47,85 %) kuřat. Výsledek odchovu v jednotlivých letech je uveden v tabulce 1.

Tabulka 1

Výsledky odchovu tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus* L.) v letech 1985 - 1989.

Rok	F	Počet vajec	Ztráty vajec	Líheň vajec	Počet kuřat	Odchov kuřat
1985	9	62	32	6	22	8
1986	8	77	31	41	41	16
1987	9	83	?	35	51	10
1988	13	108	50	19	54	40
1989	7	66	28	5	18	15
Celkem	7 - 13	396	141 ?	106	186	89

Skutečnost, že z celkového počtu snesených vajec se vylíhla mláďata pouze u poloviny, byla způsobena nižší oplozeností a ztrátami vajec během snášení a během inkubace. Ztráty vajec byly způsobeny ve všech případech predátory, ať již přímo odnesením vajec, nebo nepřímo likvidací inkubujících slemic. Vliv predátorů na úspěšnost odchovu se projevil i ve fázi odchovu kuřat. V tomto případě spolupůsobil s dalšími faktory, kterými bylo onemocnění kuřat a vliv nepříznivého počasí. Výsledkem pak bylo pouze 89 odchovaných kuřat, což z celkového počtu snesených vajec je pouze 22,47 %.

Reintrodukce

Základní techniku chovu tetřevů se podařilo zvládnout po stránce chovatelské i veterinární. Přestože zůstalo ještě mnoho problémů nedořešených, mohlo být koncem roku 1986 přikročeno k prvnímu vypouštění tetřevů a odzkoušení nejhodnější metody pro reintrodukcí. Stav ptáků v chovatelském zařízení překročil únosnou mez jak z hlediska kapacity zimovišť a voliér, ale i z hlediska kvality a složení hejna pro reprodukční období a dosáhl k 30.9.1986 počtu 49 kusů.

Tab. 2

Počet, stáří a pohlaví reintrodukovaných tetřevů (Tetrao urogallus L.) v letech 1985 - 1989.

Rok reintr.	Rok na rození						Celkem M,F
	1984 M,F	1985M,F	1986 M,F	1987 M,F	1988 M,F	1989 M,F	
1986	2, 0	1, 2	4, 2	- -	- -	- -	7, 4
1988	- -	1, 0	- -	5, 1	23,12	- -	29,13
1989	- -	- -	- -	- -	- -	6, 3	6, 3
Celkem	2, 0	2, 2	4, 2	5, 1	23,12	6, 3	42,20

Výhodné umístění chovatelského zařízení na Rýchorách, které jsou poměrně zachovalou částí Krkonoš s nižší návštěvností a s dostatečnou potravinovou nabídkou, vedlo k rozhodnutí vypustit tetřevy přímo na Rýchorách. Nezanedbatelná byla i výhoda možnosti přikrmování vypuštěných ptáků v blízkosti odchovny.

Výběr ptáků pro reintrodukcí byl podřízen snaze nenarušit reprodukční potenciál základního hejna. Pro vypuštění bylo připraveno 15 kusů tetřevů, stáří a pohlaví ukazuje tab.2. Termín vypuštění, 10.10.1986, byl zvolen v souvislosti s koncem chovné sezóny, kdy byli odchytávání všichni ptáci pro zazimování a docházelo k předběžnému rozdělení ptáků pro příští chovnou sezónu.

Po kontrole a zazimování celého chovného hejna 9.10.1986 byli vybraní ptáci oddělení do jedné z voliér. Při tomto přesunu uhynula jedna z mladých slepic na následky stresu. Následující den 10.10.1986 byla provedena reintrodukcí. Z voliéry, v níž byli ptáci umístěni, byla postupně odstraněna síť a ptáci volně vyletovali. Celé akce se zúčastnilo značné množství návštěvníků, včetně sdělovacích prostředků a v okolí reintrodukční voliéry byl velký ruch. Během odstraňování sítě uhynuly další tři kusy na následky stresu, konečný stav vypuštěných ptáků byl 11 kusů.

Vypuštění jedinci prokázali schopnost přežít ve volné přírodě (viz část "Sledování vypuštěných tetřevů"). Mohla tedy následovat další reintrodukcí, pro kterou byl vybrán chovatelsky úspěšný rok 1988. V tomto roce se ze 108 snesených vajec vylíhlo 54 kuřat a z nich se stáří 5 měsíců dožilo 40 kuřat (tab.1). V roce 1988 bylo vypuštěno 42 kusů tetřevů (tab.2). Vzhledem ke zkušenostem z první reintrodukce bylo vypouštění spojeno přímo s odchytáváním chovného hejna. Odchyt a vypuštění bylo provedeno 18.10.1988. Ptáci byli předem zklidnění Sedophenem a při odchytu dotováni Axetocalem, pak byli ihned vypuštěni z ruky přímo z chovné voliéry. Celá akce probíhala s minimálním počtem pracovníků a během reintrodukce nedošlo k žádnému úhynu tetřevů.

Poslední reintrodukcí v době, kdy zařízení provozovala Vč ZOO, byla uskutečněna 18.10.1989 a bylo stejnou metodou jako v roce 1988 vypuštěno 9 ptáků (tab.2).

Během let 1986 - 1989 byla ověřena metodika vypouštění tetřevů. Pro reintrodukcí bylo připraveno 65 kusů tetřevů, z toho 3 kusy (4,62 %) uhynuly během vypouštění. Mimo uvedené plánované vypouštění došlo k úniku ještě dalších ptáků. Příčinou byla nedostatečná kvalita sítě, které překrývaly voliéry. Síť se trhaly jak vlivem stárnutí (působení UV záření), tak na podzim a na jaře při větším množství sněhu. Tímto způsobem se dostalo do volné přírody dalších 10 (5, 5) ptáků. Celkem bylo vypuštěno 72 (47, 25) tetřevů.

Sledování vypuštěných tetřevů

Ještě před provedením reintrodukce tetřevů byla připravována další část výzkumného úkolu, již bylo sledování vypouštěných ptáků ve volné přírodě. Velká vzdálenost Vě ZOO od chovatelského zařízení v oblasti Rýchor neumožňovala personálně zajistit dlouhodobější systematické sledování. Proto byly pracovníkem Vě ZOO dr. Dobronukou zhotoveny sledovací karty, které byly doručeny organizacím, do jejichž okruhu působnosti spadala oblast reintrodukce tetřevů a jejichž pracovníci se v oblasti Rýchor pohybují (myslivecká sdružení, pracoviště státních lesů, Správa KRNAP Vrchlabí, Lesnické učiliště ve Svobodě nad Úpou).

Sledovací karty obsahovaly následující údaje: datum pozorování, hodina, lokalita, meteorologické podmínky pozorování, počet a pohlaví ptáků, kroužek, typ činnosti (přelet, prosté spaření, příjem potravy, tok a páření, hnízdění, nalezen mrtvý), poznámky a jméno pozorovatele. Požadováno bylo odeslání každé čtvrtletí na adresu Vě ZOO Dvůr Králové n L.

Do 31.12.1989 bylo získáno více než 70 pozorování jedno i vícedenních. Většina záznamů pochází od pracovníka, který tetřevy ošetřuje.

Pro účely vyhodnocení byl rok rozdělen do dvou období: období hnízdění (IV. - IX.) a období klidu (X. - III.). Během klidového období využívali ptáci příkrmování v blízkosti voliér a vyskytovali se zde pravidelně ve větším počtu. V roce 1989 maximálně 9 (7, 2) kusů a následující rok 5 (4, 1) kusů. Po další reintrodukci v roce 1988 vzrostl počet ptáků zdržujících se v blízkosti chovatelského zařízení na 21 (18, 3) kusů. Pro období hnízdění bylo typické rozptýlení ptáků na větší ploše a okolí voliér ovládl jeden kohout, další kohouti byli pozorováni ve vzdálenosti 1 - 5 km od odchovny. Nejvzdálenější pozorování bylo 18 km vzdušnou čarou (Hostinné).

Poměrně pečlivě byla pozorovateli vyhodnocena činnost sledovaných ptáků. Většinou se jednalo o prosté spaření nebo přelet, případně sběr potravy. Několikrát byl zaznamenán tok, především v březnu až květnu, hlavně v nejbližším okolí voliér. Ve dvou případech samci tokali do 1 km a do 5 km od odchovny (B a l c a r in litt.). Do konce roku 1989 byly nalezeny 3 uhynulé kusy, kohout v prostoru voliér a 1,1 ve vzdálenosti do 1 km od odchovny.

Potěšující zprávou bylo opakované zjištění výskytu tetřevích kuřat v VII. - VIII. 1988 nezávisle několika pozorovateli (G r u n d m a n n in verb., P t á ě k in litt.). Vzletná tetřeví kuřata byla pozorována v oblasti Rýchor, především v SPR "Dvorský les".

Závěr

V letech 1985 - 1989 pokračoval chov tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus* L.) v odchovně na Rýchorách. Cílem tohoto období bylo další ověření metodiky chovu a vyzkoušení možnosti reintrodukce.

Vzhledem k umístění chovatelského zařízení a zvolenému způsobu chovu je nutno posuzovat výsledky střizlivě. Voliéry v těsné blízkosti rezervace nemohou být postaveny jinak, než jako provizorium, které v případě likvidace nezanechá žádné stopy v chráněném území. Navíc je stavba vystavena extrémním povětrnostním podmínkám v nadmořské výšce kolem 1000 m n. m.. Provizorní zařízení nemá dlouhou životnost a rychle chátrá. Údržbu lze provádět jen ve velmi krátkém časovém období po odchovu kuřat a vyžaduje zvláštní režim vzhledem ke značné plachosti ptáků. To úzce souvisí s polodivokým způsobem chovu.. Odchovna je na odlehlém místě mimo turistické stezky a i při vlastním ošetřování je pohyb lidí v odchovně minimální. Velká koncentrace ptáků na nerušeném místě je lákavá pro značné množství predátorů, především kun a lasic.

Přes uvedené nevýhody hovoří výsledky ve prospěch polodivokého chovu v podmínkách přirozeného prostředí, kde se ještě nedávno tetřevi vyskytovali.

Literatura

Literatura

Flousek J., Hofmann G., Beyer M., 1984: Zkušenosti ze záchranného chovu tetřeva hlušce (Tetrao urogallus) v Krkonošském národním parku. Památky a příroda, 9: 100 - 104.

Flousek J., Hofmann G., 1986: Chov tetřeva hlušce (Tetrao urogallus) v Krkonošském národním parku (předběžné sdělení). Opera Corcontica, 23: 171 - 191.

Ing. Kamil Č i h á k

Vč ZOO - safari

Štefánikova 1029

Dvůr Králové n. L.

544 01

Gustav H o f m a n n

Horní Maršov 27

542 26

Q soft

Vlastimil Kubiček,

Lidická 629

543 71 Hostinné

Tel 0438 / 942 666

Technické vybavení : osobní počítače, tiskárny,
diskety, modemy, spotřební materiál,
modernizace starších počítačů

Programové vybavení : jednoduché a podvojně
účetnictví, textové a tabulkové editory, hry,
shareware, programovací jazyky, antivirové
zabezpečení, správce souboru, ...

Vývoj programového vybavení na zakázku

Prunella

Zpravodaj
Oblastní ornitologické sekce
při Správě Krkonošského národního parku ve Vrchlabí

1993

ROČNÍK XIX.

Redaktor: RNDr. Petr Miles, CSc.

Radakční rada:
RNDr. Dr. Jiří Flousek.
Jan Grúz
RNDr. Petr Miles, CSc.

Vydává Správa Krkonošského národního parku jako účelový tisk.

Náklad 200 výtisků

NEPRODEJNÉ